

Valtuustoaloite kyläkoulujen säilyttämisestä / Kotilainen Joni ym.

KVALT 24.03.2025 § 21

Joni Kotilainen jätti hänen ja 12 muun valtuutetun allekirjoittaman valtuustoaloitteen kyläkoulujen säilyttämisestä.

Päätös

Merkittiin valtuustoaloite tiedoksi ja lähetettiin se edelleen kaupunginhallituksen käsiteltäväksi.

- - - - -

KH 07.04.2025 § 96

Valtuutettu Joni Kotilaisen ym. 24.3.2025 jättämä valtuustoaloite on liitteenä.

Valmistelija

Hallintojohtaja Aleksi Heikkilä, puh. 040 823 7921

Esittelijä

Kaupunginjohtaja Matti Tuononen

Päätösehdotus

Kaupunginhallitus merkitsee valtuustoaloitteen tiedoksi ja päättää pyytää opetus- ja kasvatustalokunnalta lausunnon aloitteesta. Lausunto on toimitettava kaupunginhallitukselle viimeistään 8.8.2025.

Päätös

Hyväksyttiin.

- - - - -

OPEKAS 19.06.2025 § 36

Kyläkoulujen säilyttämisen turvaaminen Äänekoskella

Kaupunginvaltuuston kokouksessa 24.03.2025 § 21 on jätetty valtuustoaloite kyläkoulujen säilyttämisen turvaamisesta Äänekoskella. Kaupunginhallitus on 07.04.2025 § 96 päättänyt pyytää opetus- ja kasvatustalokunnalta lausuntoa aloitteesta.

Äänekosken kouluverkko osana opetus- ja kasvatustalveluiden kokonaispalveluita

Äänekoskella toimii viisi kyläkoulua, joita kutsutaan paikkakunnalla myös viherkouluiiksi. Nämä ovat kaikki alakouluja, joilla opetusta järjestetään vuosiluokille 1–6. Viherkoulut toimivat Konginkankaan, Sumiaisten, Hietaman, Honkolan ja Koiviston kylillä. Lisäksi Äänekosken ja Suolahden taajamissa toimii molemmissa oma yhtenäiskoulu, jossa opetusta järjestetään vuosiluokille 1–9. Kaikkien viherkoulujen oppilaaksiottoalueiden oppilaat jatkavat koulupolkuaan Suolahden yhtenäiskoulussa luokilla 7–9.

Viherkoulut ovat osa perusopetuksen palveluverkkoa. Kouluverkko taas on osa laajempaa opetus- ja kasvatustalveluiden verkkoa, johon kuuluvat muun muassa varhaiskasvatus- ja nuorisopalvelut. Opetus- ja kasvatustalveluiden palveluverkkoa on viimeksi muokattu Ääneniemen päiväkodin lakkautuksella 2024 (OPEKAS 22.2.2024

12 §). Kouluverkkoa on omana asiakokonaisuutenaan tarkasteltu (KASVOPPI 30.9.2014, KH 6.10.2014 ja 1.12.2014 sekä KVALT 8.12.2014 92 §) ja sitä ennen vuonna 2007.

Kouluja tarkastellaan osana koko toimialan palveluverkkoa ainakin toimitila-, henkilöstö- ja yhteistyövaikutuksien näkökulmasta, sillä toimitilat ovat koko ajan yhdentyneet ja eri palvelumuodot luonnollisella tavalla tiivistäneet yhteistyötään. Tästä ovat esimerkkeinä muun muassa Koiviston koulun yhteyteen 1.8.2024 avattu päiväkotitoiminta ja Konginkankaan koulun tiloihin parhaillaan remontoitava päiväkotiyksikkö. Koulunmäen yhtenäiskoulun uusi C-rakennus otetaan puolestaan käyttöön 1.8.2025: tiloissa toimii koulun lisäksi nuorisopalvelut ja musiikkiopisto. Koulut ovat siis erottamaton osa muita lapsille ja nuorille suunnattuja palveluita paitsi henkilöstön yhteistyön myös tilojen yhteiskäytön osalta. Tämä on myös lasten ja perheiden etu.

Oppilastilastot ja väestöennusteet

Tämänhetkiset oppilastilastot osoittavat, että tulevien vuosiluokkien oppilasmäärät ovat koko kunnassa rajusti laskevat. Alla oleva taulukko osoittaa 9.4.2025 tilanteen koulupiirissä asuvien kunakin vuonna syntyneiden lasten määrän. Syksyllä 2025 ensimmäisen vuosiluokan aloittavat oppilaat ovat syntyneet pääsääntöisesti vuonna 2018. Tulevana syksynä koulun aloittaa siis 152 ensiluokkalaista kun jo kuuden vuoden päästä heitä on tällä hetkellä alueella asuvissa perheissä väestötietojen mukaan 98 eli 36 % vähemmän. Trendi on ollut laskeva jo pidemmän aikaa: esimerkiksi ensi syksynä aloittavien yhdeksäsluokkalaisten määrä on järjestelmätietojen mukaan 223 oppilasta kun kuuden vuoden päästä heitä on 177 eli 21% vähemmän. Vuosina 2010 ja 2024 syntyneiden määrän lasku on 56%.

Alue	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Hietaman koulu	16	18	9	12	7	9	16	9	6	6	6	12
Honkolan koulu	19	19	16	16	17	11	8	7	12	9	12	6
Koiviston koulu	13	5	11	18	14	13	9	12	11	9	4	5
Konginkankaan koulu	16	7	13	8	9	7	10	3	10	6	4	11
Koulunmäen yhtenäiskoulu	90	85	98	81	70	73	60	73	57	63	48	39
Sumiaisten koulu	7	10	11	11	9	10	8	7	8	6	5	6
Suolahden yhtenäiskoulu	45	43	34	31	39	29	32	21	30	23	24	19
Yhteensä	206	187	192	177	165	152	143	132	134	122	103	98

Edellinen palveluverkkotarkastelu tehtiin vuonna 2014 (kirkkaan keltainen). Ensi lukuvuonna aloittavat 1. luokkalaiset ovat syntyneet vuonna 2018.

Äänekosken kaupunki sai syksyllä MDI:n johtavan asiantuntijan tekemän väestöennusteraportin (liite). Ikäryhmittäisessä tarkastelussa todetaan, että Äänekoskella alle 15-vuotiaiden lasten määrä on laskenut tuhannella henkilöllä eli 27,7 prosentilla vuosien 2010–2023 aikana. Selvitys sisältää kolme skenaariota tulevasta väestönkehityksestä: 1) kehitys ilman investointeja, 2) maltillisen investoinnin skenaario ja 3) optimistisen investoinnin skenaario.

Raportista käy ilmi, että lasten ikäryhmässä tapahtuu suhteellisen varmoja, kaikissa skenaarioissa identtisiä muutoksia, joihin muuttoliikkeellä ja kaupunkiin syntyvillä työpaikoilla on vain vähän vaikutusta. Koululaisikäluokkien koko romahtaa 2020- ja 2030-luvuilla syntyvyyden laskun takia: vuonna 2030 kaupungissa on noin 400–450 peruskouluikäistä vähemmän kuin nyt ja syntyvyyden jäädessä nykyiselle matalalle tasolle vuonna 2040 ikäryhmä on 500–600 henkilöä nykyistä pienempi.

Kaupunkiorganisaation näkökulmasta huomioitavat seikat

Valtuustoaloite kyläkoulujen säilyttämisen turvaamisesta jätettiin edellisen valtuuston toimikaudella. Kukin valtuusto päättää omista linjauksistaan vallitsevan tilanteen ja saatavilla olevan tiedon perusteella. Tällä hetkellä valmisteilla ei ole palveluverkkoselvitystä tai muuta valmistelua liittyen kyläkoulujen tilaan. Opetus- ja kasvatustoimi suhtautuu myönteisesti yhteistyön lisäämiseen kolmannen sektorin kanssa sekä toiminnan että tilojen yhteiskäytön osalta. Laajemmat kyläkohtaiset elinvoimatoimenpiteet kuuluvat etenkin elinvoimayksikön ja kaupunginhallituksen toiminnan piiriin. Näitä ovat tukemassa myös kaupunkirakennepalvelut sekä kulttuuri- ja liikuntatoimi.

Kaupunginhallitus päätti 2.9.2024 (204 §) muutoksista Äänekosken kaupungissa sovellettavaan päätösten vaikutusten ennakoarviointimenettelyyn (eva-menettely). Kaupunginhallituksen päätöksen mukaan eva-menettelyyn kuuluva arviointi suoritetaan, jos: 1) päätöksellä on välittömiä ja/tai pitkän aikavälin vaikutuksia kuntalaisten hyvinvointiin, elinoloihin ja terveyteen; 2) päätös on strategisesti, toiminnallisesti tai taloudellisesti merkittävä; 3) kyseessä on merkittävä muutos palveluissa tai uusi palveluiden järjestämistapa; 4) päätöksellä on välittömiä ja/tai pitkän aikavälin suoria vaikutuksia tai merkittäviä epäsuoria vaikutuksia yritystoimintaan; tai 5) päätöksen tai sen täytäntöönpanon vaikutukset ovat pysyviä tai erittäin pitkäkestoisia.

Eva-menettelyssä arvioidaan strategiset-, yritys-, elinvoima-, hyvinvointi- ja terveys-, ympäristö- sekä tasa-arvo-, lapsi-, henkilöstö- ja talousvaikutukset. Opetus- ja kasvatustoimen palveluverkkoa koskevissa linjauksissa tulee suorittaa ko. arviointi, mikäli yllä olevat ehdot täyttyvät. Eva-menettely olisi syytä suorittaa myös siinä tapauksessa, että päätetään olla muuttamatta tai tarkastelematta palveluverkkoa negatiivisesta väestökehityksestä huolimatta.

Perusopetuksen etäopetuksen reunaehdot ja tulevaisuus

Opetus- ja kasvatuspalvelut muistuttavat, että lasten ja nuorten saaman koulutuksen ja kasvatuksen lähtökohtana tulisi aina olla laadukas pedagogiikka ja lapsen etu. Valtuustoaloitteessa on viitattu monimuoto-opiskeluun. Perusopetuslaissa ei tällä hetkellä vielä tunnisteta selkeästi etäopetusta perusopetuksen muotona, pois

lukien aikuisten perusopetus (POL 46 §), jota voidaan järjestää etänä. Lasten ja nuorten perusopetus järjestetään lähiopetuksena. Lähiopetukseen kuuluu opettajan antama opetus koulun osoittamassa turvallisessa opiskeluympäristössä työsuunnitelmassa määriteltynä työaikoina. Perusopetuslaki ei mahdollista opetuksen järjestämistä etäopetuksena, jossa oppilas valitsee itse opiskelun ajan ja paikan. Opetuksessa voidaan kuitenkin hyödyntää etäyhteyksiä esimerkiksi videon tai tietokoneen välityksellä, kunhan edellä mainitut lähiopetuksen kriteerit täyttyvät. Etäyhteyksiä hyödynnetään tyypillisesti perusopetusta täydentävän äidinkielen, katsomusaineiden, kielten ja valinnaisaineiden opetuksessa. Äänekoskella opiskellaan etätoteutuksena saamen kieltä.

Etäopetukseen voidaan päätyä myös silloin, kun perusopetuslain 18 §:n 3 kohdan mukaisesti oppilaan opetus järjestetään erityisin opetusjärjestelyin, jos se on perusteltua oppilaan terveydentilaan liittyvistä syistä. Opetus voidaan tällöin antaa poikkeuksellisesti esimerkiksi etäopetuksena, jolloin oppilas voi turvallisesti opiskella kotoa käsin. Opetuksen järjestäminen etäyhteyksiä hyödyntäen yksittäiselle oppilaalle ns. normaalissa lainsäädäntötilanteessa tulee kuitenkin olla viimesijainen keino järjestää opetusta.

Opetus- ja kulttuuriministeriö on päättänyt asettaa työryhmän valmistelemaan hallitusohjelmakirjausten pohjalta esityksen väestökehityksen haasteisiin vastaamiseksi perusopetuksen järjestämisessä. Hankekausi on 1.3.2024– 31.12.2025. Työryhmän tehtävänä on valmistella esitys, miten väestökehityksen nykyisiin ja tuleviin haasteisiin vastataan perusopetuksen järjestämisessä.

Lisätietoa paikallisten olosuhteiden vaikutuksista väestökehityksen näkökulmasta on saatavilla myös muun muassa Etäopetus perusopetuksen järjestämisessä -tutkimuksesta (Hongisto, P., Kalalahti M., Varjo J. 2025), joka löytyy osoitteesta <https://helda.helsinki.fi/server/api/core/bitstreams/344640f4-8e8f-4931-8e48-67fac8fe1e64/content>

Valmistelija Opetus- ja kasvatustoimiala Niina Rautanen, puh. 040 514 8102

Esittelijä Opetus- ja kasvatustoimiala Niina Rautanen, puh. 040 514 8102

Päätösehdotus Opetus- ja kasvatustoimiala:

- 1) merkitsee tiedoksi 24.03.2025 § 21 jätetyn valtuustoaloitteen;
- 2) päättää vastata siihen edellä esittelytekstissä olevan mukaisesti; ja
- 3) lähettää vastauksen kaupunginhallitukselle

Päätös Hyväksyttiin.

- - - - -

Opetus- ja kasvatustalautakunta on päättänyt lausunnostaan 19.6.2025 (36 §).

Valmistelija Henkilöstöpäällikkö Hanna Gore

Esittelijä Kaupunginjohtaja Matti Tuononen

Päätösehdotus Kaupunginhallitus:

- 1) antaa valtuustolle tiedoksi Joni Kotilaisen ym. 24.3.2025 jättämän valtuustoaloitteen johdosta suoritettut toimenpiteet; ja
- 2) ehdottaa valtuustolle, että valtuusto toteaa sanotun valtuustoaloitteen loppuun käsitellyksi.

Päätös Hyväksyttiin.

- - - - -